

URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-strategiyi-rozvitku-vishoyi-osviti-ukrayini>

12. Опубліковано Стратерію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>

Ключові слова: вища освіта, заклад вищої освіти, стратегія розвитку вищої освіти, Міністерство освіти і науки України, Кабінет Міністрів України.

Key words: higher education, institution of higher education, higher education development strategy, Ministry of Education and Science of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine.

ЧАЛИК ВАДИМ РОМАНОВИЧ

*Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
викладач кафедри загальноправових дисциплін
Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Останнім часом в Україні все гостріше ставиться питання про реформу судової влади в контексті євроінтеграції. Безумовно, проведення такої реформи стає необхідним, оскільки у своєму нинішньому вигляді існуюча судова система все більше демонструє свою неефективність і по суті стала гальмом на шляху демократичної трансформації суспільства. Саме тому розгляд сучасного стану та перспектив розвитку адміністративного судочинства в Україні є одним з актуальних завдань як в теорії, так і на практиці.

Одним з основних завдань на сучасному історичному етапі розвитку України є побудова незалежного та справедливого правосуддя, без чого неможливим є утвердження правової та демократичної держави, проведення будь-яких правових, економічних та соціальних реформ [1, с. 67].

Позитивним на шляху проведення судової реформи було прийняття Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», завдяки якому було реформовано Вищу раду юстиції, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, посилено гарантії незалежності суддів, деталізовано їхні права і обов'язки, удосконалено дисциплінарні процедури та передбачено механізми для оновлення судової системи через процедуру кваліфікаційного оцінювання суддів. Закон також забезпечив відновлення ролі Верховного Суду України як найвищого судового органу та вдосконалив механізми однакового застосування норм права, зокрема через погодження правових позиції між палатами ВСУ.

30 вересня 2016 р. зміни до Конституції України в частині правосуддя набули чинності, що ознаменувало початок нового етапу конститу-

ційного реформування судової системи України. Так, Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» № 1401-VIII від 02.06.2016 р. було змінено та доповнено статті Розділу VIII «Правосуддя» Конституції України.

Цікавим є те, що зміни до Конституції щодо правосуддя мають на меті не лише виконання міжнародних зобов'язань України чи багаторічних рекомендацій міжнародних експертів, а й приведення стандартів правосуддя в нашій країні у відповідність до міжнародних стандартів. Це, в першу чергу, можливості для трансформації системи, які серйозно обмежені положеннями чинної Конституції. Певна річ, конституційний етап судової реформи має дати якісно новий поштовх для вирішення тих фундаментальних питань, які не вирішувалися багато років.

Головною метою подальшого проведення судово-правової реформи в Україні має стати створення законодавчих та організаційних умов для утвердження в Україні незалежної, ефективної та відповідальної судової влади, якій довірятиме суспільство [2, с. 47].

Велике значення в процесі реформування органів судової влади має європейська інтеграція нашої держави [3, с. 138]. Задоволення євроінтеграційних прагнень України передбачає обов'язкову адаптацію нашої судової системи до системи Ради Європи та Європейського Союзу. Проблема вдосконалення вітчизняного правосуддя має першочергове значення для України як для держави, що обрала для себе демократичні засади розвитку.

Стратегія, що розроблена за підтримки Проекту Європейського Союзу «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні», має силу добровільного свідомого зобов'язання, спрямованого на підвищення якості послуг судової системи для громадян та наближення процесів вітчизняного судочинства до кращих європейських зразків. Демонструючи внутрішнє прагнення судової влади до змін, це зобов'язання взяли на себе суддівська спільнота у особі Ради суддів України, вищі суди, Верховний Суд України, Вища рада юстиції, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Національна школа суддів України, Державна судова адміністрація України.

Адміністративне судочинство в Україні потребує вдосконалення шляхом його реформування та трансформації. При цьому важливим є вивчення та запровадження досвіду провідних країн, що, безумовно, позитивно вплине на адміністративну юстицію в Україні та надасть змогу їй наблизити нашу систему до світових стандартів.

В зарубіжних країнах зі становленням правової державності гарантом захисту суб'єктивних прав громадян став інститут адміністративної юстиції, створення та становлення якого мало такі теоретичні засади, як: теорія правової держави; теорія поділу влади; теорія поділу права на публічне і приватне; теорія відповідальності держави; теорія адміністративного спору [4, с. 67]. Крім того, виникнення та становлення адміністративної юстиції мало своїм підґрунтям чинники соціально-історичного та об'єктивно-правового характеру [5, с. 42]. Запозичення

зарубіжної моделі, безумовно, позитивно вплине на процес побудови адміністративної юстиції в Україні.

Напередодні запровадження в Україні адміністративної юстиції європейського зразка особливої актуальності набувають теоретичні та прикладні розробки у цій галузі, у тому числі компаративні дослідження, засновані на глибокому вивченні зарубіжного досвіду.

Щодо побудови системи адміністративних судів в Україні, особливу увагу привертає досвід організації та діяльності судів адміністративної юрисдикції Німеччини і Франції, як держав, близьких до України у географічному і в геополітичному планах, а також у правовому відношенні. Це виражено, передусім, у схожості структури права, розумінні правової норми, системи джерел права.

Адміністративні юстиції Німеччини та Франції є розвинутими, тобто їхня організаційна побудова, функціональне призначення та повноваження відповідають вимогам та потребам захисту прав, свобод і законних інтересів громадян. Їх розгляд, вивчення є не лише цікавими, а й доцільним на сучасному етапі реформування судової системи України, оскільки використання позитивного досвіду інших держав, з урахуванням національних особливостей, може дати корисні наслідки [6, с. 199].

Значний прогрес у розвитку адміністративної юстиції спостерігається наприкінці XVIII століття, коли у Франції відбулася революція і заснована Державна рада, якою було визнано відмінність між публічним та приватним правом, а також потребу в окремому органі, який здійснював би нагляд за функціонуванням влади і дотриманням нею положень публічного права. За період свого існування Державна рада виробила механізм судового перегляду дій органів влади, який і сьогодні становить підґрунтя системи судового контролю у Франції [7, с. 53–55; 11]. Ця модель, що передбачає створення окремого судового органу для перегляду адміністративних дій уряду, справила великий вплив на створення адміністративної юстиції в країнах Європи і світу. У результаті цього у 60-х та 70-х роках XIX століття було засновано перші адміністративні суди у Бадені та Пруссії, тим самим було створено підґрунтя німецької системи перегляду адміністративних дій.

Основними причинами утворення та запровадження адміністративного судочинства європейського зразка в Україні можна назвати: необхідність посилення гарантій захисту прав людини від свавілля з боку влади; відсутність ефективної процедури судового вирішення адміністративних справ, яка б враховувала специфіку публічно-правових відносин; недостатній авторитет загальних судів, що поряд з адміністративними справами розглядають і кримінальні справи, а також справи про адміністративні проступки, у яких держава виступає проти громадян; прив'язаність територіальної юрисдикції судів до адміністративно-територіального устрою України, що посилює можливості впливу чиновницького апарату на суддів; невелика кількість суддів-фахівців у галузі адміністративної юрисдикції; зростання кількості адміністративних спорів у загальній кількості судових справ тощо.

Позитивним наслідком запровадження адміністративної юстиції поряд з посиленням захисту прав людини у її відносинах з владою може стати також активізація розвитку адміністративного законодавства і доктрини адміністративного права. Такий розвиток буде зумовлений, з одного боку, потребами судової практики, а з іншого, – самою судовою практикою адміністративних судів [8, с. 22]. Нормоустановче значення практики адміністративних судів відмічається зокрема й у французькій літературі. Хоча доктриною вона не визнається джерелом права, але на практиці вона вважається дуже важливим інструментом для врегулювання конфліктів у сфері управління. Це показує велику роль діяльності судів у формуванні французького адміністративного права [9, с. 20; 10].

Критичне переосмислення кращого досвіду зарубіжних країн у сфері адміністративної юстиції та її адаптація до вітчизняного контексту, здатні значно прискорити впровадження дієвого механізму формування та реалізації державної політики у сфері адміністративного судочинства.

Таким чином, адміністративне судочинство, головне призначення якого полягає в тому, щоб забезпечити максимально сприятливі умови для ефективного та надійного механізму захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, відіграє важливу роль у становленні правової держави, демократії та існуванні громадянського суспільства.

На сьогодні актуальним є активізація розвитку адміністративного законодавства і доктрини адміністративного права, що може стати позитивним наслідком запровадження адміністративної юстиції разом з посиленням захисту прав людини у її відносинах з владою. Сучасна судова влада України повинна зайняти відповідне місце серед інших державних органів, маючи набір функцій, які відповідали б міжнародним принципам, умовам сьогодення в державі та надавали змогу ефективно здійснювати захист прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Список використаних джерел:

1. Пасенюк О. М. Побудова адміністративних судів – одне із найважливіших досягнень судової реформи в Україні. *Конституційні цінності: правова природа та практика реалізації* : зб. тез Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 17 травня 2019 р.). Хмельницький : Хмельницький ун-т упр. та права ім. Леоніда Юзькова, 2019. ч. 2. С. 67–77.
2. Капинос О. В. Адміністративне судочинство як форма забезпечення функціонування сучасної держави. *Правові новели*. 2021. № 13. Т. 2. С. 46–51.
3. Золотухіна Л. О. Адміністративна юстиція як складова адміністративно-правового механізму захисту публічного інтересу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 138–143.
4. Самусь А. В. Адміністративна юстиція. Система адміністративного судочинства Німеччини. *Сучасні тенденції в юридичній науці України*.

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 18–19 березня 2016 року). Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. С. 66–69.

5. Параниця С. П. Адміністративна юстиція в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 2. Том 3. С. 40–45.
6. Войнолович С. Ю. Зарубіжний досвід організації систем адміністративної юстиції. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3–2. С. 197–202.
7. Кравчук Т. О. Становлення, розвиток і завдання адміністративної юстиції в Україні та в деяких зарубіжних країнах. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 4 (8). С. 15–25.
8. Жушман М. Генезис і сучасний стан адміністративної юстиції України. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 6. С. 105–109.
9. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України // Автори-упорядники І. Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда. Київ: Факт, 2003. 146 с.
10. Nalyvaiko L., Marchenko O., Ilkov V. Conceptualisation of the Phenomenon of Corruption: International Practices and Ukrainian Experience. *Economic Annals-XXI*. 2018. № 172 (7–8). P. 32–37.
11. Kondratiuk O., Fedchak I., Lepekha O., Senyk S., Marets B. War on crime: From passive behaviour of an undercover agent to active forms of covert influence on accomplices of criminal activities. *Philosophy, economics and law review*. 2021. Volume 1. № 2. P. 150–172.

Ключові слова: адміністративне судочинство, реформа судової влади, верховенство права, права людини, євроінтеграція.

Key words: administrative proceedings, reform of the judiciary, rule of law, human rights, European integration.

ДРОНІК ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

*Донецький державний університет внутрішніх справ,
аспірант заочної форми навчання*

ЩОДО ТИПОВИХ ПОМИЛОК ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРОЦЕДУРИ ОГЛЯДУ НА СТАН АЛКОГОЛЬНОГО СП'ЯНИННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ

На сьогоднішній день адміністративні правопорушення, пов'язані з керуванням транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, відносяться до однієї з найбільш поширених категорій справ, які розглядаються судами. За даними Державної судової адміністрації України [1], за 2021 рік на розгляді в судах перебувало 152 663 справи за вчинення правопорушення, передбаченого статтею